

АКАДЕМІЯ ПОЛІТИЧНИХ НАУК

Василий
ТКАЧЕНКО

РОССИЯ: БЕСПУТЬЕ АГРЕССОРА

ТКАЧЕНКО В.

**Россия: БЕСПУТЬЕ АГРЕССОРА. –
К.: Логос Україна, 2016. – 432 с.**

ТКАЧЕНКО В.

**Росія: БЕЗПУТТЯ АГРЕССОРА. – К.: Логос Україна,
2016. – 432 с.**

Сучасна ситуація в нашій країні, пов'язана із зовнішньою агресією з боку Росії, анексією Криму та війною на сході України, ще довгий час перебуватиме в полі зору аналітиків – істориків, політологів, соціологів, соціальних психологів тощо. Але саме нині вкрай важливо не лише відстежувати, фіксувати та систематизувати події, що відбуваються, а й називати речі своїми іменами. Із давніх-давен це робили літописці, які з року в рік безпристрасно нотували хід історії. Ці літописні тексти не

лише стали унікальними історичними пам'ятками давнини. Ще в ті далекі часи вони були вагомим фактографічним матеріалом, де узагальнювалося чимало історичних джерел для створення єдиної картини подій минулого, а інколи вони могли слугувати письмовим доказом на підтвердження чи спростування думок щодо подій свого часу.

На противагу тотальній брехні щодо подій в Україні, яку виробляє кремлівська пропагандистська машина та поширює не лише на власній території, а й перетворила на потужну інформаційну зброю в гібридній війні проти нашої країни, а фактично і проти всього світу, надзвичайно важливо, так би мовити, тут і зараз формувати власний фактографічний наратив. По суті, монографія В.Ткаченка є зразком такого наративу – реконструкції історії сьогодення як способу конструювання майбутнього.

Книга не зовсім схожа на класичну академічну наукову працю. За жанром вона більше тяжіє до наукової публіцистики, що, однак, жодним чином не впливає на глибину аналізу та логіку викладення матеріалу. Центральний мотив, як окреслює сам автор, – агресивна сутність путінізму, його соціальні й ідейні витоки, еволюція від «європейського вибору» до «євразійства», плекання «совка» як соціального агента системи російської влади, дискредитація нового світового порядку та нав'язування путінського «іншого світу». Але це тільки верхівка айсберга.

Теоретико-методологічними координатами монографії виступають глобалістика та концепція світ-системного аналізу, у річищі яких автор працює не один рік, підтверджуючи високий пояснювальний потенціал обраного ракурсу

досліджень¹. Рухаючись у координатах відповідної евристичної соціально-економічної, історичної, політологічної моделі світу, В.Ткаченко охоплює надзвичайно широке коло питань.

Автор окреслює становище України як заручниці протистояння конкуруючих – європейського та євразійського – інтеграційних процесів. У цьому контексті він моделює ризики, що можуть постати перед нашою країною в умовах трансформації нинішньої світової системи. Як варіант показано, що Україна ризикує перетворитися з країни, яка перебуває на периферії світ-системи, на зону «подвійної периферії», де Росія виступатиме периферією Європи, а Україна – периферією Росії. Очевидно, що такий сценарій світового розвитку матиме вкрай загрозливі наслідки для існування України як незалежної держави.

Не обходить автор увагою й ті ризики, які продукуються всередині України. Відтворюючи контури внутрішньополітичної та соціально-економічної ситуації, він глибоко аналізує специфіку сформованої за роки незалежності системи – «олігархічно-бюрократичного корпоративізму». Його процвітання на теренах України фактично зводить державу, яка приречена перебувати в режимі виживання, до стану «внутрішньої колонії». Окрему увагу приділено соціально-психологічному стану українського суспільства, що не тільки пов'язано з проблемами формування загальнонаціональної ідентичності, а й безпосередньо визначає спроможність долати сьогоденні виклики, готовність рухатись обраним – європейським – шляхом розвитку.

Системна – політично, економічно, соціально-психологічно зорієнтована – реконструкція простору України стає призмою, крізь яку В.Ткаченко розкриває агресивну сутність ідеологічної війни Росії проти України. І це не випадково. Хоч світ і не є україноцентричним, однак ситуація в нашій країні та процеси, що розгортаються навколо неї, стали мірилом не тільки міцності системи міжнародної безпеки, а й життєспроможності цінностей, на основі яких упродовж декількох останніх століть тримався світовий порядок. Тому автор не тільки показує, як культивується практика масового цинізму, моральної деградації і зневажання загальнолюдських цінностей – він пропонує власне трактування «феномена Путіна», його соціальних та ідейних витоків, розмірковує над причинами неготовності світової спільноти протистояти явищу, що загрожувє всьому цивілізованому світу.

У вибагливого читача, котрий прискіпливо стежить за подіями в Україні та навколо нашої країни, може з'явитися відчуття певного дежавю – занурення в море веб-повідомлень останніх років, результатів соціологічних опитувань, оцінок експертів тощо. Справді, автор ретельно опрацював чимало інтернет-видань, без яких неможливо було б детально відтворити хронологію та логіку процесів, відстежити і звести воедино видимі або приховані смисли інформаційних повідомлень. Однак загальна картина була б неповною без фахових думок, оцінювання поточних подій визнаними світовою науковою

¹ Тут доречно згадати про наукову працю, підготовлену В.Ткаченко спільно з президентом НАПН України В.Кременем «Україна: ідентичність у добу глобалізації (начерки метадисциплінарного дослідження)», яка вийшла друком 2013 р.

спільнотою експертами, аналітиками, політичними діячами тощо, які з легкої руки В.Ткаченка надають завершеності та ґрунтовності його праці.

Немає потреби детально переказувати зміст книги, адже читачеві буде набагато цікавіше самому поринути у живі сторінки-свідчення нашої сьогоденної історії, творення якої ще не завершено. Безкомпромісний і доволі жорсткий авторський стиль не залишить байдужим, а простота викладу матеріалу робить його доступним для широкого загалу. Публікація праці російською мовою – свідомий крок В.Ткаченка, який адресує свою монографію також і російському читачеві.

О.В.Суший (Київ)